

МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ВИРОБНИЦТВА І ПЕРЕРОБКИ ПРОДУКЦІЇ
ТВАРИННИЦТВА, СТАНДАРТИЗАЦІЇ ТА БІОТЕХНОЛОГІЇ

Кафедра біотехнології та біоінженерії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

— Дмитро БАБЕНКО

« 16 » 07 2024 р.

Гарант освітньої програми

Олена ЮЛЕВИЧ

« 16 » 08 2024 р.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Генетичні ресурси сільськогосподарських тварин»

Галузь знань	<u>16 Хімічна інженерія та біоінженерія</u>
Спеціальність	<u>162 «Біотехнології та біоінженерія»</u>
Освітньо-наукова програма	<u>«Біотехнології та біоінженерія»</u>
Освітній ступінь	<u>«Бакалавр»</u>
Семестр	<u>7-й</u>
Форма здобуття освіти	<u>(денна)</u>
Викладачі	Крамаренко Олександр Сергійович, доцент, кандидат с.-г. наук, доцент кафедри, oskramarenko@mnau.edu.ua

Розглянуто на засіданні кафедри біотехнології та біоінженерії.

Протокол № 12 від «17» червня 2024 року

В.о. завідувачки кафедри

Олена КАРАТЄЄВА

Схвалено науково-методичною комісією факультету технології виробництва і переробки продукції тваринництва, стандартизації та біотехнології.

Протокол № 11 від «24» червня 2024 року.

Голова науково-методичної комісії

Галина КАЛИНИЧЕНКО

Схвалено на засіданні вченої ради факультету технології виробництва і переробки продукції тваринництва, стандартизації та біотехнології.

Протокол № 13 від «25» червня 2024 року.

Голова вченої ради

Михайло ГИЛЬ

Миколаїв
2024

<p>1. Призначення навчальної дисципліни</p>	<p>Дисципліна вивчає походження сільськогосподарських тварин та їх еволюцію, біорізноманіття і генофонд свійських тварин, генетичні основи їх доместикації; процеси породоутворення, класифікації та характеристики порід свійських тварин, їх породне районування, напрямки селекційно-племінної роботи із різними видами та породами сільськогосподарських тварин; структури, характеристики, значення та основні напрямки діяльності племінних підприємств України.</p>
<p>2. Мета навчальної дисципліни</p>	<p>Основною метою дисципліни є вивчення походження сільськогосподарських тварин, їх еволюції і селекції; процесів породоутворення, напрямків селекційно-племінної роботи; структур, характеристик, значення та основних напрямків діяльності племінних господарств України.</p>
<p>3. Компетентності</p>	<p><i>Інтегральна компетентність</i> Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов у біотехнології та біоінженерії, або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів біотехнології та біоінженерії.</p> <p><i>Загальні компетентності</i> K04. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій; K07. Прагнення до збереження навколишнього середовища;</p> <p><i>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності</i> K11. Здатність використовувати ґрунтовні знання з хімії та біології в обсязі, необхідному для досягнення інших результатів освітньої програми; K13. Здатність працювати з біологічними агентами, використовуваними у біотехнологічних процесах (мікроорганізми, гриби, рослини, тварини, віруси, окремі їхні компоненти); K14. Здатність здійснювати експериментальні дослідження з вдосконалення біологічних агентів, у тому числі викликати зміни у структурі спадкового апарату та функціональній активності біологічних агентів; K24. Здатність дотримуватися вимог біобезпеки, біозахисту та біоетики.</p>

	<p><i>Додаткові компетентності</i> K26. Здатність розробляти та застосовувати на практиці нові біотехнології, що дозволяють підвищити ефективність тваринництва. <i>Програмні результати навчання</i> PR11. Вміти здійснювати базові генетичні та цитологічні дослідження з вдосконалення і підвищення біосинтетичної здатності біологічних агентів з урахуванням принципів біобезпеки, біозахисту та біоетики (індукований мутагенез з використанням фізичних і хімічних мутагенних факторів, відбір та накопичення ауксотрофних мутантів, перенесення генетичної інформації тощо); PR14. Вміти обґрунтувати вибір біологічного агента, складу поживного середовища і способу культивування, необхідних допоміжних робіт та основних стадій технологічного процесу; PR25. Вміти розробляти та застосовувати на практиці нові технології, що дозволяють підвищити ефективність тваринництва: техніку трансплантації і мікроманіпуляції на ембріонах домашніх тварин, отримання кормових засобів (білок, амінокислоти, вітаміни) мікробіологічним синтезом.</p>
<p>4. Заплановані результати навчальної дисципліни</p>	<p>У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:</p>
<p>знати:</p>	<p>походження сільськогосподарських тварин, їх еволюцію і селекцію; основні напрямки процесу породоутворення, класифікації та характеристики порід свійських тварин, їх породне районування, напрямки селекційно-племінної роботи із різними видами та породами сільськогосподарських тварин; структури, характеристики, значення та основні напрямки діяльності племінних господарств України.</p>
<p>вміти:</p>	<p>визначати походження сільськогосподарських тварин, їх еволюцію і селекцію; досліджувати основні напрямки процесу породоутворення, використовувати при роботі з генетичними ресурсами класифікації та характеристики порід свійських тварин, їх породне районування, визначати та аналізувати напрямки селекційно-племінної роботи із різними видами та породами сільськогосподарських тварин.</p>

5. Опис навчальної дисципліни	Всього годин/кредитів за навчальним планом, з них: - лекції - практичні заняття - самостійна робота	105/3,50		
		30/1,00		
		30/1,00		
		45/1,50		
Календарний план*				
№ з/п	Найменування тем	Розподіл навчального часу, годин		
		лк	пз	сам. робота
	Змістовий модуль 1. Стан сільськогосподарського біорізноманіття у секторі тваринництва			
1.	Походження та формування різноманітності свійських тварин	2	2	3
2.	Статус генетичних ресурсів тварин	2	2	3
3.	Потоки генетичних ресурсів тварин	2	2	3
4.	Значення та використання генетичних ресурсів тварин	2	2	3
5.	Генетичні ресурси тварин та їх резистентність до захворювань	2	2	3
6.	Загрози існуючому генетичному розмаїттю тварин	2	2	3
7.	Рушійні сили змін у тваринництві	2	2	3
8.	Значення змін у секторі тваринництва для генетичного розмаїття генетичних ресурсів тварин	1	1	1,5
	Змістовий модуль 2. Можливості управління генетичними ресурсами тварин			
9.	Структуровані селекційні програми	2	2	3
10.	Програми збереження генетичних ресурсів тварин	2	2	3
11.	Репродуктивні та молекулярні біотехнології	2	2	3
12.	Сучасний стан управління генетичними ресурсами тварин	2	2	3
13.	Молекулярні маркери – інструмент дослідження генетичної різноманітності	2	2	3
14.	Методи генетичного поліпшення підтримки стійкого використання генетичних ресурсів тварин	2	2	3
15.	Методи збереження генетичних ресурсів тварин	2	2	3
16.	Можливості управління генетичними ресурсами тварин	1	1	1,5
Всього		30	30	45

*Примітка. Проведення видів занять здійснюється відповідно до графіку освітнього процесу

6. Порядок та критерії оцінювання	<p><i>Викладач наводить таку інформацію:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - усне опитування за темами лекційних і практичних занять; - залік у вигляді відповідей на питання теоретичного і практичного курсу за всією програмою навчальної дисципліни; - пропущені лекції відпрацьовуються усно і зараховуються, а практичні – після представлення виконаного індивідуального завдання.
--	---

Поточний і підсумковий контроль знань здобувачів вищої освіти

Форма контролю	Кількість заходів	Оцінка		Сума	
		min	max	min	max
1. Аудиторна робота в т.ч.:					
- опитування на практичному занятті					
- тестовий контроль	4	3	5	12	20
- контрольна робота	2	3	5	6	10
2. Самостійна робота в т.ч.:	2	3	5	6	10
- опитування за програмою самостійної роботи	2	3	5	6	10
- виконання індивідуальної, наукової роботи	2	3	5	6	10

Формою підсумкового контролю є залік					
Разом				36	60
Залік				24	40
Разом по дисципліні				60	100

Загальна шкала оцінювання ECTS за результатами курсу

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проєкту), звіту з практики, диференційованого заліку	для заліку
90 - 100	A	«5» – відмінно	зараховано
82 - 89	B	«4» – добре	
75 - 81	C	«4» – добре	
64 - 74	D	«3» – задовільно	
60 - 63	E	«3» – задовільно	
35 - 59	FX	«2» – незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного

			складання
1 - 34	F	«2» – незадовільно з обов'язковими повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковими повторним вивченням дисципліни
7. Політика курсу	<p>Ґрунтується на засадах академічної доброчесності та дотримання вимог, які зазначені для здобувача вищої освіти при вивченні навчальної дисципліни. Основні принципи проведення занять:</p> <ul style="list-style-type: none"> - відкритість до нових та неординарних ідей, толерантність, доброзичлива партнерська атмосфера взаєморозуміння та творчого розвитку; - усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін; - різні моделі роботи на заняттях, у тому числі робота над вирішенням завдань дає можливість здобувачам вищої освіти якнайширше розкрити свій власний потенціал, навчитись довіряти своїм партнерам, розвинути навички інтелектуальної роботи в команді; - курс передбачає інтенсивне використання мобільних технологій навчання, що дає можливість здобувачам вищої освіти та викладачеві спілкуватись один з одним у будь-який зручний для них час, а для здобувачів вищої освіти, які відсутні на заняттях, отримати необхідну навчальну інформацію та представити виконані завдання; - протягом усього курсу активно розвиваються автономні навички здобувачів вищої освіти, які можуть підготувати додаткову інформацію за темою, що не увійшла до переліку тем практичних занять змістових модулів та виступити з презентацією чи інформуванням додатково. 		
8. Інформаційні джерела	<p>Основна література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Актуальні дослідження з проблем розведення, генетики та біотехнології у тваринництві : матеріали XVII Всеукраїнської наукової конференції молодих учених і аспірантів з міжнародною участю, присвяченій 80-й річниці від дня народження академіка УААН Валерія Петровича Бурката / за ред. Ю. П. Полупана. Чубинське, 2019. 60 с. 2. Вдовиченко, Ю., & Жарук, П. Генетичні ресурси 		

овець в Україні. Вісник аграрної науки, 2019. 97(5), 38-44.

3. Войтенко С., Сидоренко О. Збереження генофонду та підвищення продуктивності худоби білоголової української породи. Вісник аграрної науки. 2021. Т. 99, № 2. С. 41–51.

4. Войтенко, С. Л., Порхун, М. Г., Сидоренко, О. В., Ільницька, Т. Є. Генетичні ресурси сільськогосподарських тварин України на початку третього тисячоліття. Розведення і генетика тварин. 2019. (58), 110-119.

5. Гладій, М. В., Полупан, Ю. П., Ковтун, С. І., Кузєбний, С. В., Вишневський, Л. В., Копилов, К. В., & Щербак, О. В. Наукові та організаційні аспекти розведення, генетики, біотехнології та збереження генофонду у тваринництві. Розведення і генетика тварин. 2018. (56), 5-14.

6. Дзіщок В.В., Типило Х.Т., Гузеватий О.Є. Цитогенетика сільськогосподарських і домашніх тварин : монографія. Київ : Аграрна наука, 2021. 127 с.

7. Кругляк, О. В. Генетичні ресурси молочного скотарства України. Економіка АПК, 2018. (1), 33-39.

8. Почукалін А. Є., Прийма С. В., Різун В. Забезпеченість генетичними ресурсами скотарства України. // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Тваринництво». 2022. №. 1. С. 59-64.

9. Рубан С.Ю., Даншин В.О. Сучасні методи селекції у тваринництві : підручник. Київ : ФОП Ямчинський О.В., 2019. 436 с.

10. Селекційно-генетичний моніторинг у конярстві / за ред. І. В. Ткачової. Київ : Аграр. наука, 2018. 204 с.

11. Сідашова, С. О., & Ковтун, С. І. Генетичні ресурси племінних молочних стад: селекційний потенціал кращих корів та ефективність їх відтворення. Розведення і генетика тварин. 2018. (55), 209-219.

12. Супрун І. Генетичні ресурси рисистого конярства в Україні // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Тваринництво».

2020. № 3 (42). С. 67-76.

13. Хмельничий, Л. М., Павленко, Ю. М. Генетичні маркери в селекції та збереженні генофонду бурої худоби Сумського регіону. // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Тваринництво». 2021. № 3. С. 3-6.

Додаткова література:

1. Biology of Breeding Poultry / Edited by Paul M. Hocking. CABI Publishing, 2009. 479 p.
2. Genetics of Reproduction in Sheep / Edited by R.B. Land & D.W. Robinson. Oxford : Butterworth-Heinemann Elsevier Ltd, 2013. 427 p.
3. The Genetics of Cattle / Edited by D.Garrick & A.Ruvinsky. CABI Publishing, 2014. 634 p.
4. The Genetics of Horse / Edited by A.T. Bowling & A.Ruvinsky. CABI Publishing , 2000. 527 p.
5. The Genetics of the Pig / Edited by M.Rothschild & A.Ruvinsky. CABI Publishing, 2011. 520 p.
6. Вишневський Л. В., Порхун М. Г., Сидоренко О. В., Джус П. П. Банк генетичних ресурсів тварин ІРГТ ім. М. В.Зубця НААН у системі збереження біорізноманіття тваринництва України. Розведення і генетика тварин. 2017. Вип. 53. С. 21–28.
7. Вишневський, Л. В. Банк генетичних ресурсів тварин ІРГТ ім. М.В.Зубця НААН у системі збереження біорізноманіття тваринництва України / Л. В. Вишневський // Розведення і генетика тварин. Київ, 2017. Вип. 53. С. 21–28.
8. Вишневський, Л. В. Інформаційна система у тваринництві як складова стратегії збереження біорізноманіття / Л. В. Вишневський // Розведення і генетика тварин. Київ, 2017. Вип. 53. С. 15–21.
9. Войтенко С. Л., Вишневський Л. В. Спосіб оцінювання генетичної ситуації в генофондових стадах локальних порід свиней за використання поліморфних систем груп крові : пат 117329 Україна. № u201613410; заявл. 27.12.2016; опубл. 26.06.2017, Бюл. № 12.
10. Генофонд свійських тварин України : навч. посібник для студ. вузів / В. Ф. Андрійчук, Д. І. Барановський, А. П. Бевзюк [та ін.] ; за ред. Д. І. Барановський, В. І. Герасимов. Харків : Еспада,

	<p>2005. 395 с.</p> <p>11. Гузев І. В. Деякі актуальні питання збереження генофонду тварин у сучасному контексті / І. В. Гузев, Б. Е. Подоба, Н. Л. Резникова // Розведення і генетика тварин : міжвідомчий тематичний науковий збірник / Національна академія аграрних наук України ; Інститут розведення і генетики тварин. Київ : Аграрна наука, 2012. Вип. 46. С. 69-73.</p> <p>12. Методологія оцінки генотипу тварин за молекулярно-генетичними маркерами у тваринництві України : монографія / К.В.Копилов, О.М.Жукорський, К.В.Копилова та ін.; за наук. ред. акад. НААН М.В.Гладія. Київ : Аграрна наука, 2015. 208 с.</p> <p>13. Племінні ресурси України : наук. вид. / [упоряд. Ю. Ф. Мельник, М. І. Агафонов ; наук. ред. : М. В. Зубець, В. П. Буркат]. Київ : Аграрна наука, 1998. 336 с.</p> <p>14. Проблема збереження біологічного різноманіття генетичних ресурсів сільськогосподарських тварин / Ю. П. Полупан, Д. М. Басовський, Н. Л. Резникова, Ю. М. Резнікова // Розведення і генетика тварин. Київ, 2017. Вип. 54. С. 200–208.</p> <p>15. Розведення сільськогосподарських тварин / М. З. Басовський, В. П. Буркат, Д. Т. Вінничук [та ін.] ; за ред. М. З. Басовського. Біла Церква, 2001. 400 с.</p> <p>16. Сучасні методи селекції у тваринництві : навчальний посібник / С.Ю.Рубан, О.О.Борщ, О.М.Федота та ін. Київ : Вид-во НУБіП України, 2018. 149 с</p> <p>17. Шибанін В. С., Мельник С. І., Крамаренко С.С., Ганганов В. М. Аналіз структури популяцій. Миколаїв: МНАУ, 2008. 240 с.</p>
<p>9. Інтеграція здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами</p>	<p>Застосовуються електронні варіанти курсу лекцій, практичних занять та індивідуальних завдань, що враховують потреби та індивідуальні можливості (https://moodle.mnau.edu)</p>
<p>10. Доступ до матеріалів навчання</p>	<p>Робоча програма дисципліни (https://moodle.mnau.edu.ua/course/view.php?id=1288), її силабус (https://www.mnau.edu.ua/faculty-tvpptsb/kaf-genetics/#1550498432561-8ffa10a5-7a08a67f-efdb) та навчально-методичний комплекс дисципліни</p>

	(https://moodle.mnau.edu.ua/course/view.php?id=1288) з необхідним його накопиченням розташовано на офіційному сайті Миколаївського національного аграрного університету (https://www.mnau.edu.ua/)
--	--

Силабус навчальної дисципліни розроблено:

Доцент кафедри

Олександр КРАМАРЕНКО